

ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Ελληνο-Αμερικανικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα

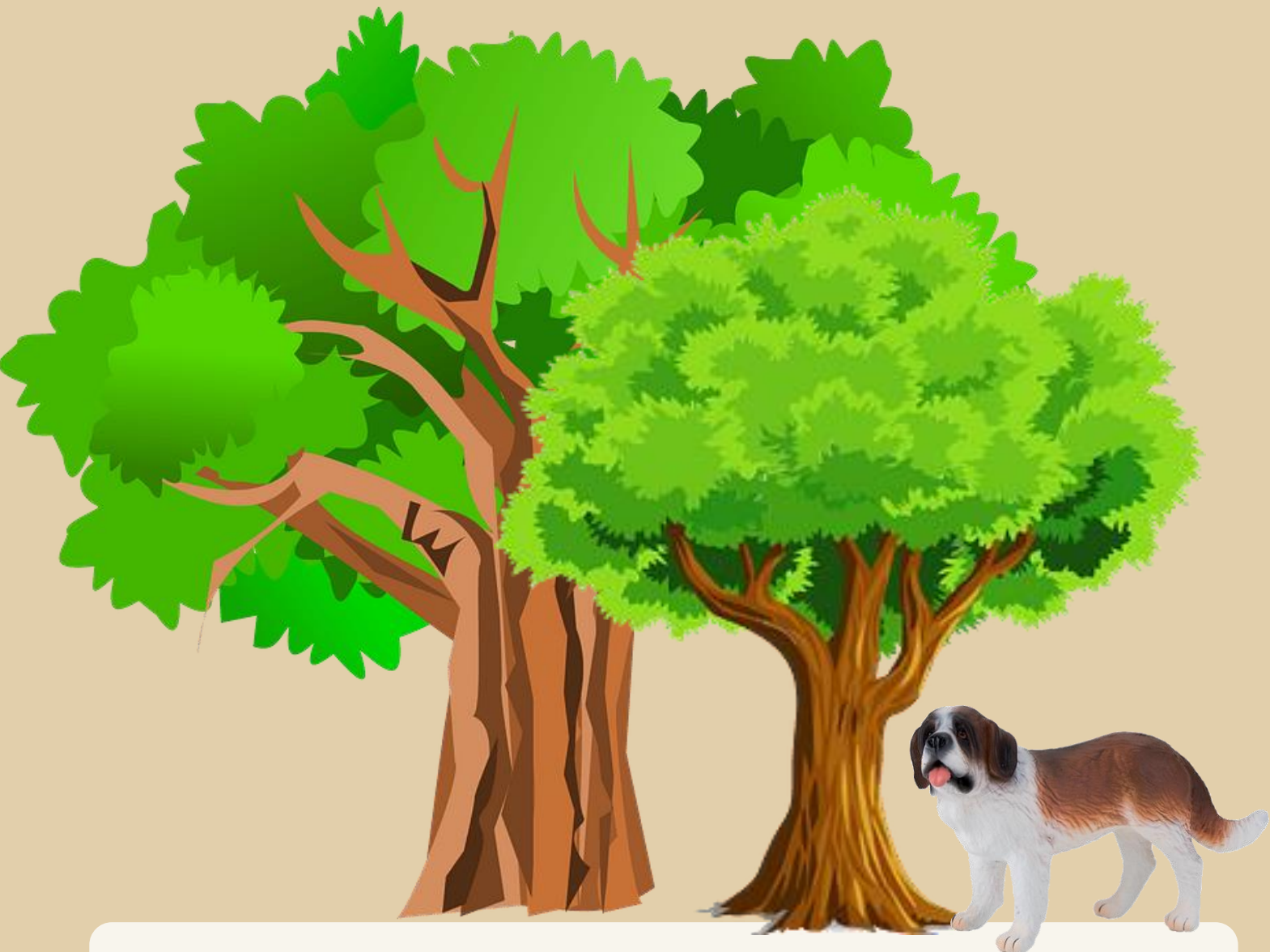
Νηπιαγωγείο • Δημοτικό • Γυμνάσιο • Λύκειο

ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΑΘΗΝΩΝ • ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΨΥΧΙΚΟΥ • ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ Ι.Μ.ΚΑΡΡΑΣ

1925

Δημοτικό
Κολλεγίου Αθηνών
Τάξη 5^η

Ελληνικά Α' τεύχος

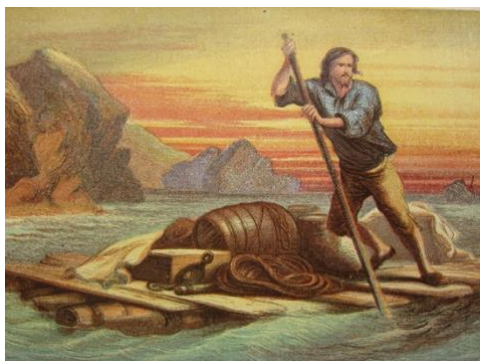
Όνοματεπώνυμο: _____

Συγγραφή: Α. Καλογερόπουλος, Κ. Μποζώνη

Πίνακας περιεχομένων

Ροβινσώνας Κρούσος	3
<i>Ασκήσεις κατανόησης</i>	5
<i>Ασκήσεις Γραμματικής, Συντακτικού και Λεξιλογίου</i>	7
Το τσιμεντένιο δάσος	16
<i>Ερωτήσεις κατανόησης</i>	18
<i>Ασκήσεις Γραμματικής και Λεξιλογίου</i>	21
Τα σκυλιά του Αγίου Βερνάρδου	28
<i>Ασκήσεις κατανόησης</i>	30
<i>Ασκήσεις Γραμματικής, Συντακτικού και Λεξιλογίου</i>	31
Ο Δάμων και ο Φιντίας	37
<i>Ασκήσεις κατανόησης</i>	38
<i>Ασκήσεις Γραμματικής, Συντακτικού και Λεξιλογίου</i>	40

Ροβινσώνας Κρούσος

Το καράβι δεν είχε προφτάσει να βγει καλά καλά από το Χάμπερ*, όταν σηκώθηκε άνεμος και τα κύματα υψώθηκαν τρομακτικά. Ήταν η πρώτη φορά που ταξίδευα στη θάλασσα. Ένιωθα φρικτά άρρωστος και το μυαλό μου παρέλυε από τον φόβο. Άρχισα τότε να σκέφτομαι σοβαρά την πράξη μου και να συλλογίζομαι πως η Θεία Δίκη τιμωρούσε μ' αυτό τον τρόπο τον ένοχο γιο. Όλες οι καλές συμβουλές των γονιών μου, τα δάκρυα του πατέρα μου, τα λόγια της μητέρας μου, ζωντάνεψαν στο μυαλό μου. Κι η συνείδησή μου, που δεν ήταν ακόμα σκληρή όπως έγινε αργότερα, με κατηγορήσε για την περιφρόνηση που έδειξα στις σοφές συμβουλές, παραβαίνοντας το χρέος μου απέναντι στον Θεό κι απέναντι στον πατέρα μου.

Σ' αυτό το διάστημα η τρικυμία δυνάμωνε κι η θάλασσα, όπου για πρώτη φορά βρισκόμουν, όλο κι αγρίευε, αν κι αυτό δεν ήταν τίποτα μπροστά σε ό,τι έχω δει άπειρες φορές από τότε και μάλιστα, μπροστά σε ό,τι είδα λίγες μέρες αργότερα. Ωστόσο, αρκούσε για να συγκλονίσει έναν πρωτόβγαλτο ναυτικό σαν κι εμένα. Σε κάθε κύμα νόμιζα ότι δε γλιτώνω, πως τώρα θα με καταπιεί και, κάθε φορά που το πλοίο βουτούσε, πίστευα ότι δε θα κατάφερνε να ξαναβγει στην επιφάνεια, αλλά θα βούλιαζε για πάντα στον βυθό.

Μέσα στην αγωνία μου ορκίστηκα στον Θεό πως, αν γλιτώνω σ' αυτό το ταξίδι κι αν ξαναπατούσα το πόδι μου σε στέρεη γη, δε θα ξανάμπαινα ποτέ πια σε καράβι, αλλά θα γύριζα κατευθείαν στο πατρικό μου σπίτι και θ' ακολουθούσα τις συμβουλές του πατέρα μου, δίχως να μπλέξω άλλη φορά σε τέτοιους κινδύνους. Τότε μόνο κατάλαβα πόσο σωστές ήταν οι παρατηρήσεις του και πόσο ήρεμα κι άνετα είχε ζήσει, δίχως να γνωρίσει τις τρικυμίες της θάλασσας και τις αναταραχές της στεριάς. Κι αποφάσισα, σαν τον μετανοημένο άσωτο υιό, να γυρίσω στο σπίτι μου.

Αυτές οι φρόνιμες και σοβαρές σκέψεις κράτησαν όσο κράτησε η τρικυμία και, μάλιστα, λιγάκι ακόμα. Καθώς, όμως, την άλλη μέρα ο άνεμος έπεσε και η θάλασσα γαλήνεψε, άρχισα να συνηθίζω κάπως. Πάντως, ήμουν ακόμα αδιάθετος από τη ναυτία κι όλη τη μέρα ένιωθα μελαγχολικός. Μόλις βράδιασε, όμως, ο καιρός άνοιξε, ο αέρας κόπηκε τελείως. Το δειλινό ήταν εξαιρετικό κι ο ήλιος βασιλέυε ολοπόρφυρος για να προβάλλει ολόλαμπρος το άλλο πρωί. Η απαλή αύρα και ο ήλιος που καθρεφτιζόταν στην ακύμαντη θάλασσα ήταν το πιο ωραίο θέαμα που αντίκρισαν τα μάτια μου.

Είχα κοιμηθεί καλά τη νύχτα. Δε με πείραζε πια η ναυτία, ένιωθα ξεκούραστος και θαύμαζα μαγεμένος τον ωκεανό, που την παραμονή ήταν τόσο τρομερός στον θυμό του, για να φανεί σε λίγο διάστημα τόσο ήρεμος κι ευχάριστος. Τότε, από φόβο μήπως επιμείνω στις σωστές αποφάσεις που είχα πάρει, ο φίλος μου που, για να λέμε την αλήθεια, ήταν υπεύθυνος που είχα εγκαταλείψει τους δικούς μου, ήρθε προς το μέρος μου.

- Λοιπόν, Μπομπ, μου είπε χτυπώντας με στον ώμο, πώς τα πάμε; Βάζω στοίχημα πως τρόμαξες την προηγούμενη νύχτα με το ταρακούνημα. Κι ωστόσο δεν ήταν παρά λίγο κυματάκι.
- Κυματάκι το λες εσύ αυτό; Ήταν φοβερή τρικυμία.
- Τρικυμία; Τρελάθηκες; Τρικυμία το λες αυτό; Στ' αλήθεια, τίποτα δεν ήταν. Δώσε μας εμάς ένα γερό, σταθερό καράβι και τέτοιες φουρτούνες σαν τη χτεσινή τις γράφουμε στα παλιά μας τα παπούτσια. Εσύ, όμως, είσαι ναύτης του γλυκού νερού! Έλα, τώρα, πάμε να πιούμε ένα ποτηράκι κι ας τα ξεχάσουμε αυτά. Δες τι θαυμάσιο καιρό έχουμε τώρα.

Ντανιέλ Ντεφόε, Ροβινσών Κρούσος, εκδόσεις Άγκυρα, Αθήνα, 2005, σελ17-18, (διασκευή)

* Χάμπερ: Μεγάλο λιμάνι της Αγγλίας, βόρεια του Λονδίνου

Ασκήσεις κατανόησης

1. Να βάλεις Σ για τη σωστή και Λ για τη λανθασμένη πρόταση.

- α) ___ Ο Μπομπ εργαζόταν σε καράβι πρώτη φορά στη ζωή του.
β) ___ Ο πατέρας του Μπομπ ζούσε άνετα ασκώντας το ναυτικό επάγγελμα.
γ) ___ Ο ήρωας της ιστορίας αρρώστησε από τον φόβο του μήπως το καράβι βουλιάξει από τα κύματα.
δ) ___ Ο Μπομπ δεν ξαναδούλεψε στη ζωή του ως ναυτικός.
ε) ___ Οι έμπειροι ναυτικοί δεν υπολογίζουν φουρτούνες, αρκεί να έχουν γερό καράβι.

2. Να εξηγήσεις με δικά σου λόγια την πρόταση: “Εσύ είσαι ναύτης του γλυκού νερού!”

3. Ποιες νομίζεις ότι ήταν οι συμβουλές των γονέων του Μπομπ;

4. Πώς αισθανόταν ο Μπομπ κατά τη διάρκεια της τρικυμίας;

ΧΡΟΝΟΣ

Ο χρόνος εκφράζεται:

1. Με τους χρόνους του ρήματος. Στην αφήγηση ή στην περιγραφή χρησιμοποιούμε χρόνους που δείχνουν **παρελθόν ή παρόν ή μέλλον**. Για να διηγηθούμε μια ιστορία με παραστατικό τρόπο χρησιμοποιούμε τον Ενεστώτα.
2. Με τα χρονικά επιρρήματα. Τα χρονικά επιρρήματα απαντούν στην ερώτηση «πότε;» και είναι: **τώρα, πριν, μετά, φέτος, αύριο, χθες, πότε, πάντα, συχνά, συνήθως, ξανά, νωρίς, αργά, απόψε, γρήγορα, αμέσως, παλιά, πάλι, κάπου κάπου κτλ**
3. Με φράσεις με προθέσεις, όπως: **σε λίγο, από καιρό, πριν λίγη ώρα, μετά τις δύο, κατά το απόγευμα, κ.ά.**
4. Με ουσιαστικά σε γενική και αιτιατική, όπως: **του χρόνου, το βράδυ, το πρωί, τον Αύγουστο, την επόμενη βδομάδα, το απόγευμα, την Τρίτη κ.ά.**
5. Με χρονικές προτάσεις. Οι χρονικές προτάσεις είναι δευτερεύουσες (εξαρτημένες) προτάσεις που εκφράζουν χρόνο, μας πληροφορούν πότε έγινε, γίνεται ή θα γίνει κάτι και εισάγονται με κάποιον χρονικό σύνδεσμο: **αφού, όταν, μόλις, ενώ, σαν, πριν να, προτού, καθώς, όποτε, αφότου, ώσπου, όσο που, ωστόσο.**
6. Με μετοχές ενεργητικής φωνής, όπως φεύγοντας, κλείνοντας, τρώγοντας, κ.ά.

Τα χρονικά επιρρήματα, τα ουσιαστικά, οι φράσεις, οι μετοχές και οι προτάσεις που φανερώνουν χρόνο ονομάζονται προσδιορισμοί χρόνου ή χρονικοί προσδιορισμοί.

Ασκήσεις Γραμματικής, Συντακτικού και Λεξιλογίου

1. Να υπογραμμίσεις λέξεις, φράσεις και προτάσεις που φανερώνουν χρόνο.

Την προηγούμενη χρονιά πήγαμε εκδρομή στις Σπέτσες. Ξεκινήσαμε το πρωί με το λεωφορείο και φτάσαμε στο Πόρτο Χέλι το μεσημέρι. Κατά τη διάρκεια του ταξιδιού έβρεχε και ανησυχήσαμε. Αποζημιωθήκαμε όμως με το παραπάνω από την ομορφιά του τοπίου. Όταν φτάσαμε στο ξενοδοχείο, πρώτα τακτοποιήσαμε τα πράγματά μας και κατόπιν φάγαμε στο εστιατόριο του ξενοδοχείου με θέα τη θάλασσα. Εν τω μεταξύ, ο καιρός έφτιαξε και αμέσως ξεκινήσαμε με ένα ξύλινο καϊκι την ξενάγηση στις Σπέτσες. Δυστυχώς, μείναμε μόνο δύο μέρες και δε χορτάσαμε την εκδρομή μας όσο θα θέλαμε. Γι' αυτό υποσχεθήκαμε να επισκεφτούμε ξανά του χρόνου το μαγευτικό αυτό νησί.

2. Να χρησιμοποιήσεις χρονικούς συνδέσμους για να φτιάξεις εξαρτημένες χρονικές προτάσεις που να ταιριάζουν με τις ακόλουθες ανεξάρτητες.

παράδειγμα: Θα παίξω. (κύρια πρόταση)

→ Μόλις τελειώσω τις εργασίες, θα παίξω.

α. Θα πάω διακοπές, → _____

β. Τον επισκέφτηκα, → _____

γ. Φοβάμαι, → _____

δ. Χτύπησε το κουδούνι, → _____

3. Στις προτάσεις που ακολουθούν να εντοπίσεις τους χρονικούς προσδιορισμούς και να γράψεις το είδος τους.

α. Τις Κυριακές πηγαίναμε στην εκκλησία.

β. Η βροχή άρχισε ξαφνικά.

γ. Κατά τις δύο χάλασε ο καιρός.

δ. Την άνοιξη οι γεωργοί έχουν πολλές δουλειές στα χωράφια.

ε. Τις καθημερινές υπάρχει μεγάλη κίνηση στους δρόμους.

στ. Από το πρωί άρχισαν οι προετοιμασίες για τη γιορτή.

ζ. Πότε πότε κάναμε μακρινές εκδρομές με το αυτοκίνητο.

η. Αργά ή γρήγορα το κακό τιμωρείται.

4. Στις προτάσεις που ακολουθούν, να υπογραμμίσεις τους χρονικούς προσδιορισμούς και να τους αντικαταστήσεις με χρονικές προτάσεις.

α. Το πάρτι άρχισε το βράδυ.

β. Κοιμόταν τη νύχτα.

γ. Με το ξημέρωμα φτάσαμε.

δ. Πολλά χωριά αποκλείονται τον χειμώνα.

ε. Το παιχνίδι άρχισε με το σφύριγμα του διαιτητή.

5. Να υπογραμμίσεις τις χρονικές προτάσεις και να τις μετατρέψεις σε φράσεις με μετοχές ή προθέσεις.

α. Μόλις τελείωνε τα μαθήματά του, έπαιζε μουσική.

β. Όταν τρώμε, έρχεται η όρεξη.

γ. Καθώς έτρεχε, ζαλίστηκε.

δ. Όποτε γράφεις τις λέξεις, τις μαθαίνεις καλύτερα.

ε. Ενώ του διάβαζε το παραμύθι, αποκοιμήθηκε.

6. Να χρησιμοποιήσεις τον χρονικό σύνδεσμο που βρίσκεται στην παρένθεση, ώστε να ενώσεις τις δυο προτάσεις, μετατρέποντας τη μια απ' αυτές σε εξαρτημένη κάνοντας τις αναγκαίες αλλαγές.

α. Πλησιάζεις με πλοίο στις Κυκλάδες. Τα πρώτα κτίσματα που αντικρίζεις είναι τα εκκλησάκια και οι ανεμόμυλοι. (καθώς)

β. Βγαίνουν κάθε πρωί από τα σπίτια τους. Έριχναν μια ματιά στη θάλασσα. (σαν)

γ) Άντρες και γυναίκες περνούσαν πολλές ώρες στον μύλο. Ετοιμαζόταν το αλεύρι τους. (ώσπου να)

δ. Συγκρίνουν τον ανεμόμυλο με το καράβι. Οι νησιώτες δίνουν την πρώτη θέση στον ανεμόμυλο. (όταν)

ε. Οδηγεί το πλοίο του σε λιμάνι. Ο καπετάνιος ησυχάζει. (μόλις)

7. Να αντικαταστήσεις τις υπογραμμισμένες λέξεις των παρακάτω προτάσεων χωρίς να αλλάξει το νόημα.

α) Αρκούσε για να συγκλονίσει έναν πρωτόβγαλτο ναυτικό σαν κι εμένα.

β) Μόλις βράδιασε, όμως, ο καιρός άνοιξε.

γ) Θα ακολουθούσα τις συμβουλές του πατέρα μου.

δ) Θα βούλιαζε για πάντα στον βυθό.

8. Να γράψεις τα συνώνυμα των λέξεων που ακολουθούν.

παράξενα _____
καλοκαιρινός _____
σκέφτομαι _____
νιώθω _____
ρύπανση _____
συζητώ _____
δουλεύω _____

9. Να γράψεις τα αντώνυμα των λέξεων που ακολουθούν.

ανατολή _____
γίγαντας _____
διαφορετικά _____
ερώτηση _____
ενδιαφέρομαι _____
βόρεια _____
δύσκολη _____

10. Να αναλύσεις στα συνθετικά τους τις σύνθετες λέξεις που ακολουθούν.

οικολογική _____	περιβάλλον _____
πετρελαιοκηλίδα _____	ανεμόμυλος _____
διάσπαρτες _____	συζητώ _____
αξιωματούχος _____	ανταλλάσσω _____
μεταφέρει _____	συγκρίνω _____

11. Να κάνεις χρονική αντικατάσταση στις προτάσεις που ακολουθούν.

Το μάθημα συνεχίζεται.

Ενεστώτας

Παρατατικός

Εξακολουθητικός Μ.

Αόριστος

Συνοπτικός Μ.

Παρακείμενος

Υπερσυντέλικος

Συντελεσμένος Μ.

Οι δυο πλανήτες πλησιάζουν ο ένας τον άλλο.

Ενεστώτας

Παρατατικός

Εξακολουθητικός Μ.

Αόριστος

Συνοπτικός Μ.

Παρακείμενος

Υπερσυντέλικος

Συντελεσμένος Μ.

12. Να κάνεις γραμματική αναγνώριση στις λέξεις της πρότασης που ακολουθεί.

Όλες οι καλές συμβουλές του πατέρα ζωντάνεψαν στο μυαλό μου.

όλες: _____ πατέρα: _____

οι: _____ ζωντάνεψαν: _____

καλές: _____ στο: _____

συμβουλές: _____ μυαλό: _____

του: _____ μου: _____

13. Αφού κυκλώσεις τα ρήματα της 5ης παραγράφου του κειμένου «Ροβινσώνας Κρούσος», να τα τοποθετήσεις στην κατάλληλη στήλη.

Ενεργητική φωνή	Παθητική φωνή

14. Να τοποθετήσεις τα ρήματα της παρένθεσης στην κατάλληλη στήλη του πίνακα που ακολουθεί.

(πλησίαζε, αισθάνονταν, θαύμαζαν, συζητούσαν, οδηγήθηκε, χρησιμοποιείται, οργάνωναν, συναντούσε, ασχολήθηκαν, σκέφτονταν, προσαρμόστηκε, λειτούργησαν)

Α' συζυγία		Β' συζυγία	
Ενεργητική φωνή -ω	Παθητική φωνή -ομαι	Ενεργητική φωνή -ώ	Παθητική φωνή -ιέμαι, -ούμαι, -άμαι, -ώμαι

15. Να συμπληρώσεις τον τύπο του ρήματος που λείπει στις στήλες που ακολουθούν.

Ενεργητική φωνή	Παθητική φωνή
λερώνουν	
	έχουν μολυνθεί
έριχναν	
	μαζεύονταν
οργάνωναν	

16. Στις προτάσεις που ακολουθούν να συμπληρώσεις τις καταλήξεις των ρημάτων με -ε ή -αι :

α) Θεωρείτ___ πολύ καλός μαθητής.

Να επιβάλετ___ στον εαυτό σας πειθαρχία.

Μην τρέχετ___ στους διαδρόμους.

Ο καύσωνας δεν υποφέρετ___.

Μην πιστεύεις ό,τι λέγετ___.

β) Απαγορεύετ___ να βγαίνετ___ στους διαδρόμους.

Διαδίδετ___ ότι διαδίδετ___ ψευδείς ειδήσεις.

Να εργάζεσ___ όπως εργάζοντ___ όλοι.

Κάνουμ___ πάντα ό,τι επιτρέπετ___.

Θα έχουμ___ περισσότερα διαλείμματα, έτσι ακούγετ___.

Το τσιμεντένιο δάσος

Το αεροπλάνο σηκώθηκε βιαστικά κι έκανε μια εντελώς ασυνήθιστη βόλτα, φτάνοντας πάνω απ' την πόλη. Σουρούπωνα, μα όλα ξεχώριζαν ακόμα πολύ καθαρά: ο τεράστιος γυάλινος ουρανοξύστης μαζί με τους άλλους, τους χαμηλότερους, να ξεφυτρώνουν μέσ' από σπίτια παλιά, το πάρκο με τη λίμνη από πίσω, το Μπίκον Χιλ με τ' αρχοντικά και πιο πέρα το πανύψηλο Προυντένσιαλ Σέντερ, όπου πήγαιναν να ψωνίσουν καμιά φορά με τη μάνα. Ο ποταμός, φαρδύς και ατάραχος, γινόταν ένα με τον παράξενο κόλπο που έζωνε τη Βοστώνη. Διόλου δεν έδειχνε να τον ενοχλούν εκείνες οι γέφυρες, οι φαρδιές και μεγάλες, με τα χιλιάδες τροχοφόρα, που ίππευαν τα νερά του κι έφταναν από το κέντρο της πόλης στα καταπράσινα προάστια απέναντι.

Ο διπλανός της, ένας ασπρομάλλης, αμίλητος κύριος, είχε κιόλας χωθεί στην εφημερίδα του. Άνοιξε το φωτάκι πάνω απ' τη θέση της και βυθίστηκε κι αυτή στο βιβλίο που είχε φέρει μαζί της.

Λίγο αργότερα, ήρθε ο δίσκος με το φαγητό. Έφαγε με όρεξη – πάντα την έπιανε πείνα στ' αεροπλάνο – χάζεψε κάμποσο την ταινία που άρχισε να προβάλλεται στην οθόνη και τέλος έριξε πίσω την πλάτη του καθίσματός της και αποκοιμήθηκε. Ούτε που σκέφτηκε τον ωκεανό που απλωνόταν κάτω σκοτεινός και ατελείωτος.

Όταν άνοιξε η Κόννη τα μάτια, είχε πια για καλά ξημερώσει. Περνά τόσο γρήγορα η ώρα, σαν τρέχει το αεροπλάνο κόντρα στη νύχτα και πάει και βρίσκει πρόωρα την αυγή... Λίγες ώρες ακόμα και θα 'φταναν. Άνοιξε το τσαντάκι της να βγάλει μια χτένα, να συγυριστεί. Μια φωτογραφία τής χαμογέλασε. Την πήρε στα χέρια και την κοίταξε όλο θλίψη. Η Νάνση... Η αγαπημένη της Νάνση! Η καλύτερη φίλη της. Αχ, και να την είχε τώρα μαζί της! Να ταξίδευαν οι δυο τους για την Αθήνα, όπως της το 'χε κάποτε τάξει...

Η φωνή της αεροσυνοδού ακούστηκε με κείνο το ιδιόρρυθμο, φτιαχτό σκαμπανέβασμα:

«Κυρίες και κύριοι, βρισκόμαστε πάνω από την Αθήνα. Σε λίγα λεπτά θα προσγειωθούμε στο Ελληνικό. Η τοπική ώρα είναι έντεκα και είκοσι. Παρακαλούμε προσδεθείτε και μην καπνίζετε. Σας ευχαριστούμε που ταξιδέψατε μαζί μας κι ελπίζουμε να μας προτιμήσετε πάλι.»

Λιμάνι Πειραιά - Αεροφωτογραφία

κάθε φορά μια παράξενη χαρά να φουντώνει μέσα της. Την αγαπούσε πολύ την Αθήνα.

Κόλλησε το μέτωπό της στο τζάμι και κοίταξε κάτω. Επιτέλους η Αθήνα «της»...! Ο Λυκαβηττός, η Ακρόπολη...! Και σπίτια, σπίτια, κτήρια...! Πού και πού λίγο, πολύ λίγο, πράσινο. Με τη στροφή που πήρε το αεροπλάνο για την προσγείωση φάνηκε η Καστέλα, το Τουρκολίμανο, το Φάληρο...! Ας έλεγε ό,τι ήθελε ο πατέρας για τη μόλυνση και την κατάντια της Αττικής. Εκείνη, και μόνο που έβλεπε τούτη την καταγάλανη θάλασσα να χαϊδεύει τις άκρες της πόλης, ένιωθε

Χάθηκε η θάλασσα απ' το παράθυρο. Φάνηκαν πάλι σπίτια – μωσαϊκό ατέλειωτο από λογής λογής χτίσματα, πολυκατοικίες, πολυκατοικίες σειρές ολόκληρες στοιβαγμένες η μία δίπλα στην άλλη...

«Το τσιμεντένιο δάσος», είπε μέσα της και χαμογέλασε, έτσι την έλεγε την Αθήνα ο πατέρας.

Σε τούτο, λοιπόν, το αλλιώτικο σύγχρονο δάσος πήγαινε η Κόννη Σκουφίτση να βρει τη γιαγιά.

Λότη Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου, Στο τσιμεντένιο δάσος (διασκευή)

Ερωτήσεις κατανόησης

Να κυκλώσεις το μοναδικό σωστό στα ακόλουθα.

1. Δίπλα στην Κόννη Σκουφίτση, στο αεροπλάνο, καθόταν:
 - α) η φίλη της, Νάνση.
 - β) η γιαγιά της.
 - γ) ένας ασπρομάλλης, αμίλητος κύριος

2. Το ταξίδι:
 - α) είχε σκαμπανεβάσματα.
 - β) ήταν γρήγορο.
 - γ) φάνηκε σύντομο.

3. Το ταξίδι άρχισε:
 - α) αργά το απόγευμα, την ώρα που έδυε ο ήλιος.
 - β) νωρίς το πρωί, πριν ξημερώσει.
 - γ) το μεσημέρι, γιατί η Κόννη έφαγε με όρεξη.

4. Οι γέφυρες της Βοστώνης:
 - α) ενοχλούν, γιατί είναι φαρδιές και μεγάλες.
 - β) ενώνουν το κέντρο της πόλης με τα προάστια.
 - γ) είναι φτιαγμένες για να τις περνούν καβάλα στα άλογα.

5. Η Κόννη ένιωσε μια παράξενη χαρά γιατί:
 - α) είδε την Ακρόπολη.
 - β) είδε το «τσιμεντένιο δάσος».
 - γ) αγαπούσε την Αθήνα.

Να απαντήσεις σύμφωνα με το κείμενο.

1. Ποια επίθετα χρησιμοποιεί η συγγραφέας για να περιγράψει τον ποταμό της Βοστώνης, τον κόλπο της Βοστώνης, τον ωκεανό και τη θάλασσα της Αττικής (Σαρωνικό Κόλπο);

2. Σε τι διαφέρει, σύμφωνα με το κείμενο, η Βοστώνη από την Αθήνα;

3. Γιατί, κατά την άποψή σου, η Κόννη αγαπούσε την Αθήνα;

Ασκήσεις Γραμματικής και Λεξιλογίου

1. Να γράψεις τα συνώνυμα των λέξεων που ακολουθούν.

σημαντικός _____
επίτιμο _____
άνετο _____
ξεκινώ _____
πολυδάπανος _____

2. Να γράψεις τα αντώνυμα των λέξεων που ακολουθούν.

κλείνω _____
σβήνω _____
πωλητής _____
σκοτεινός _____
σημαντικός _____
ανεύθυνος _____
πλεονεκτήματα _____

3. Να αναλύσεις στα συνθετικά τους τις σύνθετες λέξεις που ακολουθούν.

αναβασβήνω _____
ακρόπολη _____
γυναικόπαιδα _____
συμπρωτεύουσα _____
πολύχρωμος _____
πεζόδρομος _____

4. Να δημιουργήσεις σύνθετες λέξεις.

- α) **α(ν) +** τολμηρός _____
βολικός _____
ευθύνη _____
ήσυχος _____
- β) φως + αέριο _____
χαρτί + αετός _____
πρώτος + αθλητής _____
αιτία + λέγω _____
αιώνιος + βίος _____

5. Να κάνεις χρονική αντικατάσταση στις προτάσεις.

Εσύ οργανώνεις την εκδρομή στην Ακρόπολη;

Εν.

Παρατ.

Εξ. Μ.

Αόρ.

Συν. Μ.

Παρακ.

Υπερσ.

Συντ. Μ.

Το Εδιμβούργο ονομάστηκε «Αθήνα του Βορρά».

Εν.

Παρατ.

Εξ. Μ.

Αόρ.

Συν. Μ.

Παρακ.

Υπερσ.

Συντ. Μ.

6. Να κάνεις γραμματική αναγνώριση σε όλες τις λέξεις της περιόδου που ακολουθεί.

Το αεροπλάνο σηκώθηκε απότομα και έκανε μια ασυνήθιστη βόλτα πάνω από τη Βοστώνη.

Το: _____ ασυνήθιστη: _____

αεροπλάνο: _____ βόλτα: _____

σηκώθηκε: _____ πάνω: _____

απότομα: _____ από: _____

και: _____ τη: _____

έκανε: _____ Βοστώνη: _____

μια: _____

7. Στο κείμενο που ακολουθεί να εντοπίσεις και να υπογραμμίσεις τα επιρρήματα. Στη συνέχεια να τα τοποθετήσεις στον πίνακα.

Μεθαύριο θα πάμε οικογενειακώς σε ένα νησί που βρίσκεται ψηλά στο Αιγαίο. Συμπεριφερόμουν περίεργα τελευταία, γιατί ήμουν πολύ κουρασμένος. Εκεί θα ξεκουραζόμουν αρκετά.

Επιρρήματα

Χρονικά	Τοπικά	Τροπικά	Ποσοτικά

8. Να συμπληρώσεις τα αριθμητικά στον πίνακα που ακολουθεί.

απόλυτο	τακτικό	πολλαπλασιαστικό	αναλογικό
δύο			
οκτώ			

9. Να μεταφέρεις τα ρήματα στην άλλη φωνή, χωρίς να αλλάξεις αριθμό και πρόσωπο.

Ενεργητική φωνή	Παθητική φωνή
	κατασκευάστηκε
αναγνωρίζουν	
	έχω ολοκληρωθεί
θα προβάλλουμε	

10. Να μεταφέρεις τις παρακάτω φράσεις στον άλλο αριθμό.

Ενικός	Πληθυντικός
1. _____	οι ακριβείς μετρήσεις
2. τον ευσεβή πιστό	_____
3. το πολυτελές σκάφος	_____
4. _____	των αχανών διαδρόμων
5. _____	τις προσεχείς επανόδους

11. Να συμπληρώσεις τα κενά, τοποθετώντας τα επίθετα της παρένθεσης στην κατάλληλη πτώση και στον κατάλληλο αριθμό.

1. το _____ (ειλικρινής) ενδιαφέρον
2. τον _____ (δημοφιλής) καλλιτέχνη
3. τη _____ (διαρκής) προσπάθεια
4. τα _____ (επαρκής) μέτρα
5. οι _____ (συνεχής) επιτυχίες
6. του _____ (ευγενής) ανταγωνισμού
7. της _____ (διεθνής) σχέσης
8. των _____ (εμφανής) αποτελεσμάτων

12. Να συμπληρώσεις τα κενά με τον κατάλληλο τύπο της λέξης οδός.

1. Έστριψα αριστερά στην _____ Σόλωνος.
2. Προχώρησα προς τις _____ Ασκληπιού και Σκουφά.
3. Όλες οι _____ έμοιαζαν ίδιες.
4. Οι πινακίδες έγραφαν τα ονόματα των _____ .
5. Ο σηματοδότης της _____ Τσιμισκή είναι εκτός λειτουργίας.

13. Να συμπληρώσεις τα κενά στον πίνακα που ακολουθεί.

Οριστική	Εξακολουθητική Υποτακτική	Εξακολουθητική Προστακτική
δεν κοιτάζουμε		
		σβήνετε
	να δημιουργείτε	
		μην παίζετε
δίνουμε		
	να μη βγαίνετε	

14. Να ξαναγράψεις τις οδηγίες εκτέλεσης της παρακάτω συνταγής στη συνοπτική υποτακτική και συνοπτική προστακτική, κάνοντας και όποιες αλλαγές χρειάζονται.

Ανακατεύουμε όλα τα υλικά για το κέικ σε μια λεκάνη και τα μετατρέπουμε σε μια παχύρρευστη ζύμη. Ρίχνουμε τη ζύμη σε μια φόρμα και τη ψήνουμε σε μέτριο φούρνο για μια ώρα.

α. Συνοπτική υποτακτική, β' πρόσωπο πληθυντικού:

β. Συνοπτική προστακτική, β' πρόσωπο πληθυντικού:

Τα σκυλιά του Αγίου Βερνάρδου

Ο αδελφός Αντώνιος ήταν σοφός. Σπάνια έπεφτε έξω. Μα αυτή τη φορά είχε πέσει. Ο Μπάρι δεν ήταν ένα σκυλί σαν όλα τ' άλλα, ακόμα και στη ζήλια. Και να πώς του το έδειξε: Το μοναστήρι είχε γάτες. Κάτι γάτες παχιές, οκνές, τεμπέλικα ξαπλωμένες στα πεζούλια του μοναστηριού με μισοκοιμισμένο ύφος, που νόμιζε κανένας πως ήταν άχρηστες. Μα όταν νύχτωνε, αλώνιζαν το μοναστήρι, ψάχνανε και ξετρύπωναν τους ποντικούς.

Υπήρχε τόπος ειδικός για να γεννάνε. Και η φύση ήταν η πιο καλή μαμή. Τον ήξερε τον τόπο το γατομάνι. Κι όταν έφτανε η ώρα να γεννήσει μια γάτα, πήγαινε εκεί και στα σκοτεινά κοιλοπόναγε. Την έννοια τους την είχε ένας δόκιμος, που πήγαινε γάλα, φαγητό, νερό στη μωρομάννα και της έλεγε καμιά γλυκιά κουβέντα. Κι οι γάτες τον γνώριζαν, τον εμπιστεύονταν, δεν αγρίευαν, όταν ερχότανε κοντά στα μωρά τους. Κι ήταν μια ομορφιά να βλέπεις σε λίγες μέρες να βολτάρουνε στις αυλές του μοναστηριού οι γάτες και τα παιδιά τους να ακολουθάνε, να ψευτομαλώνουνε, να παίζουν μεταξύ τους. Κι όταν κανένα πήγαινε να ξεστρατίσει, τότε η μάννα άγρυπνη έκανε ένα σάλτο, το βούταγε με προσοχή από το σβέρκο και το ξανάφερνε στ' αδέλφια του. Πραγματικά ήταν μια ομορφιά να βλέπεις τις γάτες με τα γατάκια τους.

Οι σχέσεις που είχαν τα σκυλιά με τα γατιά ήτανε σχέσεις ανοχής. Δεν καβγαδίζανε, τουλάχιστον συχνά, αλλά δεν εμπιστευόταν ο ένας τον άλλον. Όταν περνούσε σκύλος κοντά σε κάποια γάτα που μισοκοιμότανε, δε γάβγιζε. Ούτε κι εκείνη του 'δειχνε με αγριεμένα νιαουρίσματα τα νύχια της. Κοιτάζονταν με επιφύλαξη, καχύποπτα, έτοιμοι ν' αρπαχτούν, αν άλλαζαν οι κανόνες της ανοχής. Ο Μπάρι δυο τρεις φορές πήγε να σπάσει την ανακωχή· όπως τότε που έτρεχε παλαβά κυνηγώντας ένα σπουργίτη και βρέθηκε φάτσα με φάτσα με μια ολόμαυρη γάτα που λιαζότανε. Δυο τρεις φορές γάβγισε απειλώντας όλες τις γάτες της οικουμένης. Η γάτα όμως ήταν σοφή. Σηκώθηκε βέβαια η τρίχα της, σκλήρυνε, καμπούριασε ελαφρά η πλάτη της, τον κοίταξε με τα μεγάλα γκριζα μάτια της ξαφνιασμένη κι έπειτα έκανε ένα «γκρρρρ». Κι έτσι, μάλλον από αξιοπρέπεια, ξανάβαλε το άλλο πόδι της κάτω και ξάπλωσε επάνω του.

Ο Μπάρι μπρος σ' αυτή την περιφρόνηση τα 'χασε. Ίσως, επειδή ήταν και μικρός, να μην είχε ακούσει για την ανακωχή ανάμεσα στους σκύλους και τις γάτες του μοναστηριού. Σήκωσε τη χοντρή μουσούδα του ψηλά, ξαναγάβγισε κι αυτός για την τιμή των όπλων και με αξιοπρέπεια προσπέρασε τη γάτα χωρίς να καταδεχτεί να την ξανακοιτάξει. Αυτό έγινε δυο τρεις φορές κι ύστερα όλα πήραν τον δρόμο που ακολουθούσαν χρόνια τώρα: πολιτισμένη συμπεριφορά και ανοχή.

Κανείς δεν έμαθε ποτέ πώς έγινε και αυτή η μαύρη γάτα βρέθηκε στο οίκημα που ήταν τα σκυλιά. Κι όχι μονάχα στο οίκημα. Μα μέσα στον χώρο του Μπάρι. Επάνω στο στρώμα του. Δεν ξέρουμε πολλά για τα ζώα. Αν ξέραμε, θα καταλαβαίναμε γιατί η γάτα γέννησε επάνω στο στρώμα του Μπάρι.

- Θα μπω μέσα να τη διώξω! μίλησε απερίσκεπτα ο αδελφός Πιερ.
- Την ώρα που γεννάει το ζωντανό μην τολμήσεις να τ' αγγίξεις! απείλησε ο αδελφός Αντώνιος τον Πιερ, και μάλιστα στα σοβαρά. Χρόνια κοντά στη φύση ο καλόγερος είχε μάθει να σέβεται το θαύμα της ζωής και να το προστατεύει.

Αλλά και να 'θελε να επέμβει ο αδελφός Πιερ, θα ήταν δύσκολο. Ορθός ο Μπάρι παρακολουθούσε άγρυπνα κάθε κίνηση των καλογέρων. Γρύλιζε – σιγανά όμως να μην ενοχλήσει τη γάτα που γεννούσε – αλλά δε σου άφηνε αμφιβολία πως θα χιμούσε να σε ξεσκίσει, αν έκανες την αποκοτιά να αγνοήσεις το γρύλισμά του. Τον δόκιμο Πιερ τον εμπιστευόταν περισσότερο, του επέτρεπε να μπει μέσα στον χώρο, να φέρνει φαγητό και νερό. Και με ορθή ουρά περίμενε να φύγει. Κι όταν έφευγε ο Πιερ, ξαπλώνότανε μπροστά στην πόρτα, φύλακας άγρυπνος, έχοντας όμως τον νου του στα κλαψουρίσματα της γάτας που κοιλοπονούσε. Τα κλαψουρίσματα γίνονταν, όσο πηγαίνουν, όλο και πιο σιγανά, ώσπου έσβησαν. Η μαύρη γάτα είχε πεθάνει. Τότε ήταν που άρχισε να γαβγίζει λυπητερά ο Μπάρι κι είχε αγριέψει το μάτι του. Τα γατάκια βγήκαν ψόφια· ο αδελφός Πιερ παρακολουθούσε διακριτικά τη γέννα.

- Όχι, ένα σαλεύει. Πάμε να το πάρουμε, είπε ένας καλόγερος.

Μα δε χρειάστηκε· ο Μπάρι, αφού θρήνησε τη γάτα, βγήκε έξω με το μικρό στο στόμα του. Το κρατούσε το έρμο τόσο μαλακά που εκείνο ούτε κατάλαβε πως ήταν ορφανό!

Από εκείνο το απόγευμα ο Μπάρι δεν τ' άφησε το γατί από πλάι του. Όσο ν' ανοίξουν τα μάτια του γατιού, αρνήθηκε να πάει ακόμα και περίπατο. Δε δέχτηκε ν' αποχωριστεί το ορφανό! Πέρασαν οι μέρες, κι ήταν αστείο μα και συγκινητικό μαζί να βλέπεις να βγαίνει βόλτα ένα σκυλί μαζί μ' ένα ολόμαυρο μπαλάκι. Ένα γατάκι που σκαρφάλωνε στην πλάτη του σκύλου, του δάγκωνε τ' αυτιά, κι όταν το παράκανε κι αθέλητα έχωνε τα νυχάκια του και πονούσε το σκυλί, το γάβγιζε ο Μπάρι, ίδιος καλός γονιός, και με το στόμα του το επανέφερε στην τάξη. Ναι, ήταν αστείο μα και συγκινητικό μαζί να βλέπεις έναν σκύλο να μεγαλώνει ένα γατάκι.

Όχι. Είχε πέσει έξω ο αδελφός Αντώνιος. Δεν ήταν όμοιος ο Μπάρι με τ' άλλα σκυλιά.

Γαλάτεια Γρηγοριάδου – Σουρέλη, Τα σκυλιά του Αγίου Βερνάρδου, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 2005, (δισσκευή)

Ασκήσεις κατανόησης

1. Να βάλεις Σ για κάθε σωστή και Λ για κάθε λανθασμένη περίοδο.

- α) ____ Ο Μπάρι ζήλευε τις γάτες.
- β) ____ Ο αδελφός Αντώνιος ήταν σοφός και δεν έκανε ποτέ λάθος.
- γ) ____ Η μαύρη γάτα απείλησε τον Μπάρι καμπουριάζοντας την πλάτη της.
- δ) ____ Ο Μπάρι έσπασε δυο τρεις φορές την ανακωχή μεταξύ γατιών και σκυλιών.
- ε) ____ Ο Μπάρι προστάτεψε τη μαύρη γάτα για να γεννήσει.

2. Να απαντήσεις σύμφωνα με το κείμενο.

α) Με ποιον τρόπο οι σκύλοι και οι γάτες έδειχναν την ανοχή τους ο ένας στον άλλο;

β) Γιατί ο Μπάρι ήταν διαφορετικός από όλα τα άλλα σκυλιά;

Ασκήσεις Γραμματικής, Συντακτικού και Λεξιλογίου

1. Να γράψεις τα αντώνυμα των λέξεων που ακολουθούν.

καταδεκτικός _____
αργά _____
συχνά _____
αποδοκιμάζω _____
επιδέξιος _____
διαφωνώ _____
ορατός _____
ζεστός _____
ζημιά _____

2. Να αναλύσεις στα συνθετικά τους τις λέξεις που ακολουθούν.

παραμονή _____
πανηγύρι _____
γαλανομάτα _____
ανασηκώθηκα _____
συντροφιά _____
συλλογίζομαι _____
παραδέχομαι _____
εκπαίδευση _____

3. Να ενώσεις τα συνθετικά που ακολουθούν για να σχηματίσετε τις αντίστοιχες σύνθετες λέξεις.

μητέρα + πόλη _____
πρώτος + υπουργός _____
έξω + φύλλο _____
στενός + μακρύς _____
πρώτη + βροχή _____
ημι + χρόνος _____
α + άξιος _____
α + δίκαιος _____

4. Να γράψεις Σ για συνώνυμα και Α για αντίθετα.

1. _____ αποπνικτικός – ασφυκτικός
2. _____ μονόχνοτος – κοινωνικός
3. _____ προτερήματα – ελαττώματα
4. _____ μαβής – μενεξεδής
5. _____ ξένοιαστα – ανέμελα
6. _____ υπεύθυνος - ανεύθυνος
7. _____ ευγενής – αγενής
8. _____ υποχωρητικός – πεισματάρης
9. _____ εύθυμος – χαρούμενος
10. _____ πεισματάρης – ανυποχώρητος

5. Να κάνεις γραμματική αναγνώριση σε όλες τις λέξεις της περιόδου που ακολουθεί.

Οι σχέσεις που είχαν τα σκυλιά και τα γατιά ήταν εξαιρετικές.

οι: _____

και: _____

σχέσεις: _____

τα: _____

που: _____

γατιά: _____

είχαν: _____

ήταν: _____

τα: _____

εξαιρετικές: _____

σκυλιά: _____

6. Να συμπληρώσεις τα επίθετα του πίνακα που ακολουθεί στα υπόλοιπα γένη.

Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
ο αυστηρός		
	η πλατιά	
		το πολύ
ο διαρκής		
	η καφετιά	
		το τεμπέλικο
τον ψηλό		
	τη βαθιά	
		του ασφαλούς
τον διαφανή		
	της σταχτιάς	
		τα επιεική

7. Να γράψεις τη μετοχή του παθητικού παρακειμένου των ρημάτων που ακολουθούν.

- λύνομαι _____
- λατρεύομαι _____
- συλλογίζομαι _____
- μαραίνομαι _____
- αγαπιέμαι _____
- αφήνομαι _____
- αθροίζομαι _____
- ευτυχώ _____
- δανείζομαι _____
- ωφελούμαι _____
- αγανακτώ _____
- καλύπτομαι _____
- ράβομαι _____

8. Να γράψεις την ενεργητική μετοχή των ρημάτων που ακολουθούν.

μυρίζω _____

φυσώ _____

φεύγω _____

χαλώ _____

πηδώ _____

φωνάζω _____

ακουμπώ _____

9. Να γράψεις στον αντίθετο αριθμό τις φράσεις που ακολουθούν.

ο βαρύς χειμώνας _____

τα φαρδιά φορέματα _____

την ομιχλώδη περιοχή _____

οι χρυσαφιοί κύκλοι _____

των υγιών παιδιών _____

10. Να γράψεις τα επίθετα που παράγονται από τα επιρρήματα που ακολουθούν.

α)πλάι _____ β)χτες _____

σήμερα _____ πάντοτε _____

μακριά _____ αντίκρυ _____

φέτος _____ κοντά _____

τώρα _____ βόρεια _____

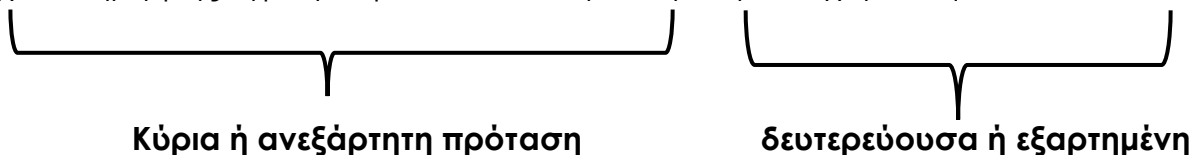
11. Να συμπληρώσεις τις στήλες του πίνακα που ακολουθεί.

Ενεργητική φωνή	Παθητική φωνή
	βρισκόταν
έπιασες	
θα προβάλει	
	έχετε ευχαριστηθεί
	ανακατώνονται

Αιτιολογικές προτάσεις

Οι αιτιολογικές προτάσεις εισάγονται με τους αιτιολογικούς συνδέσμους γιατί, διότι, επειδή, αφού, μια και/που και φανερώνουν την αιτία που γίνεται αυτό που δηλώνει η κύρια (ανεξάρτητη) πρόταση.

π.χ. Ο Δημήτρης έγραψε άριστα στο διαγώνισμα, γιατί είχε μελετήσει πολύ καλά.

12. Να χρησιμοποιήσεις αιτιολογικούς συνδέσμους, για να ενώσεις τις προτάσεις που ακολουθούν, μετατρέποντας τη μία από τις δύο σε αιτιολογική.

α) Τα σκυλιά με τα γατιά είχαν σχέσεις ανοχής.

Δεν καβγαδίζανε συχνά, ούτε εμπιστεύονταν ο ένας τον άλλον.

β) Η ολόμαυρη γάτα περιφρόνησε τον Μπάρι.

Ο Μπάρι γάβγισε για την τιμή των όπλων και προσπέρασε τη γάτα.

γ) Ήταν αστείο και συγκινητικό μαζί.

Ένα σκυλί βγαίνει μαζί βόλτα μ' ένα ολόμαυρο μπαλάκι.

δ) Ο Μπάρι εμπιστευόταν τον δόκιμο Πιερ.

Ο Μπάρι επέτρεπε στον Πιερ να μπαίνει στον χώρο του.

13. Να συμπληρώσεις τα κενά χρησιμοποιώντας αιτιολογικές προτάσεις.

α) Ο Μπάρι γάβγιζε λυπητερά, _____

β) Το γατάκι σκαρφάλωνε στην πλάτη του σκύλου και του δάγκωνε τ'

αυτιά, _____

γ) Ο αδελφός Αντώνιος είχε πέσει έξω, _____

δ) Η τρίχα της γάτας σκλήρυνε και καμπούριασε την πλάτη της, _____

ε) Οι γάτες εμπιστεύονταν τον δόκιμο μοναχό, _____

Ο Δάμων και ο Φιντίας

Στου Πέτρου το σχολείο άρχισαν πάλι τα μαθήματα και τώρα δεν απουσιάζει σχεδόν κανένα παιδί, γιατί, αν λείπει, χάνει το ΣΥΣΣΙΤΙΟ. Κάθε μεσημέρι καταφτάνει ένα κάρο και ξεφορτώνει τον Δάμωνα και τον Φιντία. Ο Δάμων και ο Φιντίας είναι δύο καζάνια μαύρα σαν πίσσα που αχνίζουν... Την πρώτη μέρα που τα περίμεναν κανένα παιδί δεν είχε νου για μάθημα κι ο κύριος Λουκάτος άρχισε να τους διαβάζει κάτι ιστορίες από ένα βιβλίο. «... Στα παλιά τα χρόνια, στην αρχαία Αθήνα υπήρχανε δύο αχώριστοι φίλοι. Ο Δάμων κι ο Φιντίας...»

«Έρχονται! Έρχονται!», ακούστηκε μια ψιλή φωνούλα από την άκρη της τάξης.

Ήταν ένα μικρό κοριτσάκι που παραμόνευε από τη χαραμάδα της μεγάλης πόρτας και είδε να καταφτάνουν, όχι βέβαια ο Δάμων και ο Φιντίας, αλλά τα καζάνια με το συσσίτιο, που έτσι τους έμεινε το όνομα.

Όλα τα παιδιά βάλανε τα γέλια και πετάχτηκαν από τη θέση τους. Ο κύριος Λουκάτος πήγε αργά και σοβαρά κι άνοιξε διάπλατα την πόρτα. Έξω στεκότανε ένα κάρο φορτωμένο με τα καζάνια. Δυο κυρίες καλοντυμένες και μια κοπέλα, με μαύρο πουλόβερ και ξέθωρη γαλάζια φούστα, ρωτούσανε ποιος είναι ο δάσκαλος. Γύρω είχε μαζευτεί κόσμος. Έτσι όπως μαζεύεται πάντα στη γειτονιά άμα γίνεται κάτι. Δε μιλούσανε, δε λαλούσανε. Μονάχα μια γυναίκα σήκωσε τα δυο της χέρια ψηλά και φώναξε:

«Τα παιδάκια μας θα φάνει!»

Οι κυρίες με το κορίτσι μιλούσανε με τον κύριο Λουκάτο. Κάτι άνθρωποι ξεφόρτωναν τα καζάνια, τα 'βαλαν μέσα στο σχολείο κι ύστερα ο δάσκαλος γύρισε στα παιδιά και τους είπε με ύφος επίσημο, λες κι έβγαζε λόγο για την Εθνική γιορτή:

«Πάρτε τα κουτιά σας και μπίετ στη σειρά. Αρχίζει το συσσίτιο.»

Βρόντηξαν τα τενεκεδάκια, σίγησαν ξανά κι ο κύριος Λουκάτος έδινε τα παραγγέλματα, όπως στην παρέλαση: «Οι μικροί μπροστά, οι μεγάλοι πιο πίσω, οι άλλοι στη μέση. Μη θορυβείτε...»

Άλλη Ζέη, Ο μεγάλος περίπατος του Πέτρου, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1987

Ασκήσεις κατανόησης

1. Να γράψεις Σ για κάθε σωστή και Λ για κάθε λανθασμένη περίοδο.

- α) _____ Ο Δάμων και ο Φιντίας, σύμφωνα με το κείμενο, είναι δύο καζάνια με μαύρη αχνιστή πίσσα.
- β) _____ Ο κύριος Λουκάτος έδινε παραγγέλματα για να αρχίσει η εθνική εορτή.
- γ) _____ Τα τενεκεδάκια ήταν τα δοχεία που έβαζαν οι μαθητές το φαγητό του συσσιτίου.
- δ) _____ Οι μαθητές του σχολείου δεν απουσίαζαν σχεδόν ποτέ από τότε που ο κύριος Λουκάτος άρχισε να διαβάζει ιστορίες από ένα βιβλίο.
- ε) _____ Ένα μικρό κοριτσάκι φώναξε: “Έρχονται! Έρχονται!” , μόλις είδε τις δύο καλοντυμένες κυρίες και την κοπέλα με το μαύρο πουλόβερ.

2. Να διαγράψεις τις λέξεις που δεν ταιριάζουν:

- α) χαραμάδα, σχισμή, πτώση, ρωγμή, χαράδρα
β) λαλούσανε, μιλούσανε, ηχούσανε, τραγουδούσανε, συζητούσανε
γ) ξέθωρη, ξασπρισμένη, ξεθωριασμένη, ξεβγαλμένη, ξεβαμμένη
δ) σίγησαν, σιώπησαν, έπαψαν, σίμωσαν, σώπασαν
ε) θανάσιμος, φονικός, θρυμματισμένος, θανατηφόρος

3. Να απαντήσεις σύμφωνα με το κείμενο:

α) Γιατί οι μαθητές του σχολείου δεν είχαν τον νου τους για μάθημα;

β) Γιατί, κατά τη γνώμη σου, μαζεύτηκε ο κόσμος έξω από το σχολείο, όταν ήρθε το κάρο με το συσσίτιο;

γ) Πώς πήραν το όνομα του Δάμωνα και του Φιντία τα καζάνια του συσσιτίου;

Ασκήσεις Γραμματικής, Συντακτικού και Λεξιλογίου

1. Να γράψεις τα συνώνυμα των λέξεων που ακολουθούν, διαλέγοντας τη σωστή από τις λέξεις της παρένθεσης.

(φθόνος, λύπη, δυσπιστία, εκχειρία, τόλμη, απαξίωση, ανεκτικότητα)

θρήνος _____

επιφύλαξη _____

ζήλια _____

ανακωχή _____

ανοχή _____

περιφρόνηση _____

αποκοτιά _____

2. Να γράψεις τα αντώνυμα των λέξεων που ακολουθούν, διαλέγοντας τη σωστή από τις λέξεις της παρένθεσης.

(υποχώρηση, στάση, ταπεινοφροσύνη, χαρά, γέλιο, φιλία, πάμφθηνος, υποστολή)

έχθρα _____

επίθεση _____

κλάμα _____

λύπη _____

κίνηση _____

πανάκριβος _____

έπαρση (σημαίας) _____

έπαρση _____

3. Να αναλύσεις στα συνθετικά τους τις σύνθετες λέξεις που ακολουθούν.

ανεμοδείκτης _____
αβλαβής _____
προσβλέπω _____
συμμαθητής _____
ανθενωτικός _____
άκαιρος _____
ακάθιστος _____

4. Να ενώσεις τα συνθετικά που ακολουθούν για να σχηματίσεις σύνθετες λέξεις.

κακή + φήμη _____
όμοια + κατάληξη _____
ορθή + γραφή _____
καλή + τέχνη _____
α + προσεκτικός _____

5. Να συμπληρώσεις τα κενά με τα γράμματα που λείπουν.

- α.** Την ώρα που εξηγούσαμε στο εργαστήριο για τα διαλ___ατα χτύπησε το κουδούνι για διάλ___α.
- β.** Ο Ντίνος πέταξε ψ__λά τα ψ__λά του και τα έχασε.
- γ.** Το κλ__μα της περιοχής ευνοεί την καλλιέργεια αμπελιών από σπάνια κλ__ματα.
- δ.** Στο σεντούκι του παππού ανακαλύψαμε 100 λ__ρες χρυσές και μια λ__ρα κρητική.
- ε.** Φ__λησα τη μητέρα μου και βγήκα να παίξω κρυφτό. Τα φ__λούσα πρώτος.
- στ.** Π__ο διαγώνισμα θέλεις να γράψεις , το π__ο δύσκολο ή το π__ο εύκολο;
- ζ.** Οι μαθητές έκλ__ναν τα μάτια, καθώς έκλ__ναν το επίθετο διεθνής.
- η.** Ο χ__ρος γείτονάς μας είναι χ__ροτρόφος. Φτιάχνει καταπληκτικά χ__ρινά λουκάνικα.
- θ.** Είχα την τ__χη να δω τα τ__χη της Κωνσταντινούπολης. Οι τ__χοι του δωματίου μου είναι βαμμένοι με διαφορετικά χρώματα ο καθένας.

6. Να κάνεις χρονική αντικατάσταση στα ρήματα: επικοινωνείς, σκεφτήκαμε.

Εν. _____

Παρατ. _____

Εξ. Μ. _____

Αόρ. _____

Συν. Μ. _____

Παρακ. _____

Υπερσ. _____

Συντ. Μ. _____

7. Να συμπληρώσεις τα κενά με την κατάλληλη λέξη στον σωστό τύπο.

- α.** Στον τελευταίο βομβαρδισμό υπήρξαν _____ (εκατόμβη-κατακόμβη) θυμάτων.
- β.** Ένας μεγάλος πολυέλαιος κρέμεται από _____. (όροφος-οροφή)
- γ.** Οι _____ (αμυγδαλή-αμυγδαλιά) ανθίζουν το χειμώνα.
- δ.** Η _____ (κάμαρα-καμάρα) του είχε καταπληκτική _____ . (θεά-θέα)
- ε.** _____ (οφείλω-ωφελώ) να ευχαριστούμε όσους μας _____ . (οφείλουν-ωφελούν)
- στ.** Έχεις πολύ _____ (πρότυπη-πρωτότυπη) ιδέες.
- ζ.** Απέναντι από το Ζάππειο βρίσκονται οι _____ (στήλη-στύλος) του ναού του Ολυμπίου Διός.
- η.** Ο δάσκαλος μάζεψε τα τετράδια σε _____. (στοίβα-стіβος)
- θ.** Χρειάζεται ο απαραίτητος _____ για τον _____ των τελειοφοίτων. (χορός-χώρος)
- ι.** Είδα τη Μαρία να _____ από την καντίνα και να _____ ένα κουλούρι. (παίρνω-περνώ)

8. Να κάνεις γραμματική αναγνώριση σε όλες τις λέξεις της περιόδου.

Τα μάτια της μικρής μου αδελφής φαίνονταν βουρκωμένα, τη χάιδεψα και με αγκάλιασε.

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

9. Να συμπληρώσεις τις μετοχές των ρημάτων που ακολουθούν.

	Ενεργητική φωνή	Παθητική φωνή
γράφω		
αγαπώ		
καλύπτω		
ωφελώ		
κλείνω		
βάφω		

10. Να συμπληρώσεις τον πίνακα που ακολουθεί.

Οριστική Ενεστώτα	Συνοπτική Υποτακτική	Συνοπτική Προστακτική
δημιουργούμε		
		μη χαθείτε
	να ποτίσετε	
σκεφτόμαστε		
		ρυθμίστε
	να μη δανείσετε	

11. Να γράψεις το θηλυκό και το ουδέτερο των επιθέτων.

Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
ο παχύς		
ο βαθύς		
ο ελαφρύς		
ο βαρύς		
ο φαρδύς		
ο πορτοκαλής		
ο χρυσαφής		
ο κανελής		
ο θαλασσίης		
ο σταχτής		

Αποτελεσματικές ή συμπερασματικές προτάσεις

Αποτελεσματικές ή συμπερασματικές προτάσεις λέγονται οι δευτερεύουσες ή εξαρτημένες προτάσεις που φανερώνουν το αποτέλεσμα της πράξης που δηλώνει η πρόταση από την οποία εξαρτώνται. Οι αποτελεσματικές ή συμπερασματικές προτάσεις εισάγονται:

α. με τους αποτελεσματικούς συνδέσμους: ώστε, που.

π.χ. Έκανε τόσο κρύο, που φορούσαμε μπουφάν και μέσα στο σπίτι.
Έταν τόσο κουρασμένος, ώστε αποκοιμήθηκε στην καρέκλα.

β. με φράσεις που χρησιμοποιούνται ως αποτελεσματικοί σύνδεσμοι: με αποτέλεσμα να:

π.χ. Κάνω πολλές δουλειές ταυτόχρονα, με αποτέλεσμα να μην μπορώ να αποδώσω σε καμία.

12. Να συνδυάσεις τις κύριες προτάσεις με μία κατάλληλη αποτελεσματική πρόταση.

α. Τρέξανε τόσο, _____

β. Μελέτησε τόσο καλά το μάθημα της Ιστορίας, _____

γ. Ήταν πολύ συμπαθής, _____

13. Να χρησιμοποιήσεις τους αποτελεσματικούς/συμπερασματικούς συνδέσμους, για να ενώσεις τις προτάσεις μετατρέποντας μια από αυτές σε αποτελεσματική (συμπερασματική).

α. Οι νέες μηχανές έχουν (τόσο) πολύπλοκη λειτουργία.

Οι νέες μηχανές χρειάζονται ειδικά συνεργεία.

β. Οι αγροτικές καλλιέργειες είναι εκτεθειμένες στις αλλαγές του καιρού.

Οι αγροτικές καλλιέργειες καταστρέφονται εύκολα.

γ. Τα μικρά παιδιά είναι ευαίσθητα.

Όλοι οι γονείς φροντίζουν τα παιδιά τους.

δ. Οι αρρώστιες προξενούν πόνο.

Κανείς δε θέλει τις αρρώστιες.

Τελικές προτάσεις

Τελικές λέγονται οι δευτερεύουσες (εξαρτημένες) προτάσεις που φανερώνουν σκοπό και εισάγονται με τους τελικούς συνδέσμους για να, να.

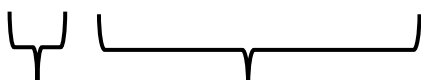
π.χ. Έρθε ο ηλεκτρολόγος, για να αποκαταστήσει τη ζημιά στον πίνακα

Κύρια πρόταση

Τελική εξαρτημένη πρόταση

Έτρεξε να προλάβει το τρένο.

Κύρια Τελική εξαρτημένη

14. Να συμπληρώσεις τις παρακάτω κύριες προτάσεις με τελικές, αξιοποιώντας το κείμενο.

α. Στου Πέτρου το σχολείο δεν απουσιάζει σχεδόν κανένα παιδί, _____

β. Η πόρτα του σχολείου άνοιξε διάπλατα, _____

γ. Γύρω από το σχολείο είχε μαζευτεί ο κόσμος της γειτονιάς, _____

δ. Οι μαθητές πήραν τα κουτιά τους, _____

15. Να γράψεις σε αλφαβητική σειρά τις λέξεις που ακολουθούν.

α) πόλη _____

πολύ _____

πολιορκώ _____

πολύτιμος _____

πόλεμος _____

πολλαπλασιάζω _____

πολυέλαιος _____

β) φιλικά _____

ψιχαλίζει _____

φιλός _____

ψιχάλα _____

ψιλοκομμένος _____

ψίχουλα _____

ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Ελληνο-Αμερικανικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα

Νηπιαγωγείο • Δημοτικό • Γυμνάσιο • Λύκειο

ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΑΘΗΝΩΝ • ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΨΥΧΙΚΟΥ • ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ Ι.Μ.ΚΑΡΡΑΣ